

DOMINIQUE LABARRIÈRE

**SOCIETĂȚI
SECRETE**
MIT, ADEVĂR, PLĂSMUIRE, IMPOSTURĂ

Traducere: Gina Belabed

NICULESCU

CAPITOLUL 11	REVOLUȚIA ILLUMINATI.....	135
CAPITOLUL 12	ILLUMINATI, FRANCMASONERIA ȘI REVOLUȚIA FRANCEZĂ	147
CAPITOLUL 13	FRANCMASONERIA: ORIGINI, MITURI, PLĂSMUIRE ȘI IMPOSTURĂ	167
CAPITOLUL 14	O IMPOSTURĂ PERSISTENTĂ: ORDINUL TEMPLULUI, STRĂMOȘUL MARTIR AL FRANCMASONERIEI	177
CAPITOLUL 15	FARAON ȘI CATEDRALE: ORIGINI IMPROBABLE?	191
CAPITOLUL 16	UNA..., DAR NEINDIVIZIBILĂ.....	201
	<i>Concluzii</i>	225

Roza-Cruce: lunga viață a efemerului

În anul 1622 și, după unele surse¹, și în vara lui 1623, parizienii pot vedea pe zidurile orașului lor două afișe surprinzătoare.

Primul sună astfel: „Noi, deputații Colegiului principal al Fraților Roza-Crucii, am poposit în acest oraș în mod văzut și nevăzut prin grația Celui de Sus, spre care se întoarce inima celor dreپți. Dăruim învățatură fără cărți și fără însemne și vorbim toate limbile țării în care vrem să fim pentru a-i scoate pe semenii noștri din greșeală și din moarte.”

Al doilea apare după câteva zile și spune: „Dacă cineva are dorința să ne vadă, doar din curiozitate, el nu va comunica niciodată cu noi; dar dacă voința îl mână cu adevărat și îl face să se înscrie în registrul frăției noastre, noi, care judecăm gândurile, îi vom arăta adevărul promisiunilor noastre atât de mult, încât nu vom scrie locul unde sălășluim, căci gândurile, laolaltă cu voința reală a cititorului, vor fi în măsură să ne prezinte, nouă pe el și lui pe noi.”

Ne putem imagina uimirea, interesul sau zâmbetul ironic al unui gură-cască atunci când descoperă aceste scrieri sibilince

¹ SÈDE (Gérard de), reluat de către autori în lucrarea colectivă: *Des sociétés secrètes au paranormal: les grandes énigmes* („De la societățile secrete la paranormal”), J'ai Lu, 2012. (n. a.)

la colțul străzilor. Aceste afișe nu sunt însă primul semn de manifestare „oficială” a Roza-Crucii. Cu aproape zece ani mai devreme, un anumit Johann Valentin Andreae, născut în anul 1586, nepotul unui tovarăș al lui Luther, el însuși teolog, publică la Frankfurt niște cărțițele ce conțin textele fondatoare ale acestui ordin.

Ce personaj¹ straniu este acest om, a cărui vastitate a cunoștințelor pare să o egaleze pe cea a unui Erasmus sau a unui Pico della Mirandola! El stăpânește limbile vechi, matematica, fizica, astronomia și este, probabil, maestru în practicile oculte ale alchimiei și magiei, arte apreciate în acea epocă, dat fiind că ele fac parte integrantă din corpusul de cunoștințe ce trebuie dobândite, deopotrivă cu celelalte științe, acelea pe care astăzi le considerăm demne de interes științific.

Ce stranie societate secretă este aceasta creată de un ordin ce există fără a fi avut poate niciodată o existență veritabilă! Chiar dacă această comunitate s-a structurat vreun moment după modelul altor societăți secrete, ceea ce nu este cert, acest fapt nu ar fi fost decât efemer. Și totuși, această aparentă slăbiciune de structură nu înseamnă nicidecum că Roza-Crucea și doctrina ei nu au avut nicio influență. Dimpotrivă, am fi înclinați să spunem. Influența ei, cel puțin cea a membrilor săi răspândiți, mai mult sau mai puțin izolați, dar uniți prin apartenența la corpusul teoretic fundamental, a fost încă foarte eficientă, exercitându-se în multe alte cercuri secrete sau nu, teozofice, politice, științifice, artistice, iar aceasta până în zilele noastre.

---

¹ Umberto Eco îl evocă de nenumărate ori în romanul său *Pendulul lui Foucault*. (n. a.)

Dacă scopul inițial afirmat în lucrările publicate de Andreae este acela de a se întoarce la simplitatea dogmatică și ritualică a catolicismului primitiv, calea urmată pentru a atinge acest țel deschide un câmp mult mai larg.

Tovarășii lui Andreae – care, trebuie remarcat, vin la câteva decenii după Luther –, adunați în jurul lui, în cadrul cenaclului de la Tübingen, vor să propună oamenilor să-și înalțe ființa la o dimensiune la care se vor afla în armonie cu lumea, cu divinitatea, „Spiritul care desăvârșește viața spirituală” și unde vor fi în sfârșit conectați la înțelepciunea universală, universalitate inclusă de altfel, așa cum le place să o amintească, în însăși etimologia cuvântului *catolic*. Atunci se va înfăptui venirea lui Elias Artista, Spiritul Luminii.

Dar, potrivit lui Andreae și camarazilor săi, Biserica de la Roma a abandonat acest ideal. S-a lăsat abătută de la ezoterismul superior al originilor, singurul în stare să deschidă sensul și calea acestei înțelepciuni universale. Umanismul, deși în mod clar detașat de orice referință ezoterică, nu urmărește nimic altceva. „Forțele spiritului se dedică unor scopuri noi”, scrie Stefan Zweig. „Umaniștii încearcă să le redea oamenilor o concepție despre divinitate fără mijlocirea Bisericii. [...] Umanistul nu visează la o răsculare împotriva Bisericii, ci la *reflorescentia*, la o renaștere religioasă, la o reînnoire a ideii creștine, reîntorcându-se la puritatea lui nazarineană¹”.

Roza-Crucea, în diversele ei manifestări, nu reneagă nici creștinismul, dar, mergând dincolo de reformismul rațional al lui Erasmus – exprimat în parte de iconoclastul și triumfătorul său *Elogiu al nebuniei* (publicat în 1511, cu un secol înainte de scrierile lui Andreae!) –, ea revendică respingerea oricărei

---

¹ ZWEIG (Stefan), *Érasme*, Bernard Grasset, 1935. (n. a.)

religii și, în consecință, un anticlericalism absolut. Frații fondatori scriu că, prin intermediul lor, „tripla mitră a papei va fi sfărâmată în bucăți, că ei mărturisesc, de bunăvoie și în văzul tuturor, fără teama de a fi blamați, că papa este Antihristul.”

În căutarea sa, Roza-Cruce vizează dobândirea universalității amintite mai sus prin integrarea în corpusul său inițiativ a bogățiilor spirituale a unei mari diversități de școli de gândire și de credință: ermetismul egiptean, neoplatonismul, gnosticismul, ezoterismul iudeo-creștin, pitagoreismul, gândirea arabă, dar și cabala, alchimia, magia și științele oculte, acestea din urmă permițând descoperirea unui panaceu capabil să vindece omenirea de suferințe.

Un Roza-Cruce – sau un rozacrucian¹ – desăvârșit dobândește astfel cunoștințe și puteri cu mult peste cele ale muritorilor de rând. Aceasta îi incumbă și datorii: „Frații Ilumiinați ai Roza-Crucii sunt obligați prin angajamentele lor să practice medicina ocultă pretutindeni în peregrinările lor, fără a primi vreodată vreo răsplată.” Ei au, de asemenea, obligația de a practica milostenia și de a-i înconjura pe semenii lor cu „o dragoste fraternă”. Rozacrucienii se definesc ei înșiși ca „Adepti, Ființe Milostive care, pe durata a numeroase vieți, prin ajutorul binevoitor și dezinteresat dat celorlalți, și-au dezvoltat abilitățile interioare la un nivel foarte înalt. Ei au trecut prin toate Școlile Misterelor Minore și Majore, atingând un grad de evoluție care îi eliberează de orice legături cu lumea pământeană.”

S-a spus despre ei că puteau să se facă invizibili, să vorbească toate limbile pământului, să se teleporteze, să fie prezenți în mai multe locuri în același timp, să-și lungească după bunul

---

¹ La unii autori, rozacrucianul este individul aflat în proces de inițiere, iar Roza-Cruce este adeptul desăvârșit. (*n. a.*)

plac durata vieții, să trăiască mai multe vieți și, bineînțeles, să prefacă în aur metalele obișnuite. Și totuși, „ei sunt obligați să se supună autorității unui maestru”, scrie Gérard de Sède, „nu pot practica nicio meserie, însă trebuie să-i îngrijească gratuit pe cei bolnavi; locul în care se adunau, numit Templul Sfântului Duh, trebuie să rămână secret. Trebuie să-și păstreze anonimatul și să se împrăștie prin toată lumea; în afara cercului lor, trebuie să vorbească un anumit jargon. Noii membri sunt aleși de către cei vechi, iar locul mormântului membrilor trebuie ținut ascuns: doar discipolilor le revine sarcina de a-l descoperi, la momentul potrivit!”

Însă darul cel mai aparte pe care l-ar poseda este capacitatea lor de a scrie texte în limba vremurilor primordiale, aceea a lui Adam, adică întrucâtva aceea a lui Dumnezeu. Ei s-ar afla în legătură directă și permanentă cu voința divină. Această teorie este comparabilă cu ceea ce afirmă Harvey Spencer Lewis și fondatorii resurgenței rozacruciene moderne din anii 1920-1930, Anticul și Mistical Ordin al Roza-Crucii (AMORC), atunci când situează originea Ordinului în Egiptul Antic și chiar în Atlantida. Dovezile s-ar afla în arhivele misterioase, inaccesibile și indescifrabile din afara unei stări psihice și spirituale, rezultat al ascezei și al meditației. Probele sunt, așadar, interzise celui în care nu sălășluiește credința rozacruceană și care nu a respectat disciplina unei inițieri foarte aprofundate, condiții *sine qua non* care, în ochii profanilor, ar trece drept limitative, dacă nu chiar suspecte.

Lectura textului scris pe cele două afișe poate provoca sentimente diverse. Acela că ai de-a face cu opera vreunui fanatic,

---

¹ SÈDE (Gérard de), *La Rose-Croix* („Roza-Cruce”), J'ai Lu, 1978. (n. a.)

sau că te afli în fața unei imposturi, sau că ești ținta vreunei farse.

De fapt, cu toate că afișele au fost lipite pe zidurile Parisului, textele lor vor avea răsunet mai mult în Germania, Olanda și Anglia, unde Roza-Cruce va înflori.

Ne aflăm în anii 1622-1623. Redobândirea regatului și a guvernului său va reveni, în curând, unui personaj în opinia căruia extravaganțele religioase nu trebuie tratate cu superficialitate. Numele lui: Armand Jean du Plessis de Richelieu. Este cardinal. Și mai mult om de stat decât prelat. Nu putem exclude faptul că s-a folosit de autoritatea lui subterană pentru a stârpi din fașă acest ordin incipient a cărui doctrină nu este atât de îndepărtată de principiile reformiștilor care sunt una dintre cele două mari griji ale sale, cealaltă fiind năzuințele hegemonice ale foarte catolicei Spanii.

După puțin timp, între 1627 și 1630, apare o nouă societate secretă: Compania Sfântului Sacrament, fondată de ducele de Ventadour în colaborare cu un iezuit, confesor al lui Ludovic al XIII-lea, capucin și oratorian. Bossuet, el însuși membru, îi va enunța scopul într-o formulă pe cât de strălucită, pe atât de explicită: „Ridicarea Ierusalimului în mijlocul Babilonului.” Compania Sfântului Sacrament are ca obiectiv „să facă tot binele posibil și să îndepărteze tot răul posibil din orice timp și din orice loc și față de orice persoană”. „Tot binele posibil” și „tot răul posibil” sunt înțelese aici în dimensiunile lor atât materiale, cât și spirituale și morale. Compania își atribuie astfel misiunea de a-i ajuta pe „cei săraci, bolnavi, ostatici,

---

¹ *Analele Companiei Sfântului Sacrament*, descoperite de contele d'Argenson, el însuși membru al acesteia. (n. a.)

nevoiași...”, iar, pe de altă parte, își propune să acționeze pentru „convertirea ereticilor și răspândirea credinței în toate colțurile lumii, să împiedice toate scandalurile, toate sacrilegiile, toate blasfemiile...”

Iadul fiind pavat cu bune intenții, precum se spune, putem afirma că acest aforism se potrivește perfect Companiei și acțiunilor ei. Este adevărat că aceasta face opere de caritate pentru cei sărmani și nevoiași, dar se dovedește extrem de represivă în lupta împotriva a ceea nu se înscrie pe calea cea dreaptă a moralei creștine, aceasta fiind luată în accepțiunea sa cea mai rigoristă, cea mai intransigentă. În această „cruciadă”, ea se substituie Inchiziției, folosindu-se de aceleași metode, cum ar fi delatiunea, infiltrarea, denunțarea și aplicând, în afara oricărei legitimități juridice, sancțiuni și pedepse. Spre exemplu, pretinde ca bolnavul suspectat de erezie să renunțe la religia lui și să se supună confesiunii dacă dorește să fie îngrijit. Cât despre medicul care ar încerca să-i vindece suferințele fără această condiție prealabilă, se va face și el vinovat de erezie și pedepsit în consecință. Firește, Compania Sfântului Sacrament condamnă orice manifestare a plăcerii, orice comportament care poate fi interpretat ca impietate: petreceri, baluri, măști, comedii. Mai mult, se înțelege de la sine: libertinii, sau cei bănuți de libertinaj, sunt arși pe rug.

Acest activism integrist implică, desigur, păstrarea secretului. Aici, această regulă absolut necesară este bine întemeiată, fiind prezentată ca o celebrare a secretului mistic ce fundamentează prezența lui Dumnezeu în Hristos omul. Secretul s-ar putea justifica și pe plan moral de data aceasta, ca o protecție împotriva vanității, a satisfacerii amorului propriu în realizarea unor fapte bune. Mai concret, așa cum este definit chiar în textele societății, secretul „constă în a nu vorbi deloc

despre Companie în fața celor care nu fac parte din ea, de a nu destăinui nimic despre activitățile sale, nici despre poliția sa, de a nu da niciodată numele celor care sunt membri și de a nu o face cunoscută în afară, sub nicio formă¹.” Trebuie subliniată aici existența revendicată a unei poliții a Companiei.

Ambiguitatea pe care o putem decela în principiile și acțiunea acesteia se află ilustrată într-una dintre realizările sale, nu cea mai neînsemnată de altfel. Este prezentată, într-adevăr, ca inspiratoare a creării Spitalului General – actualul Spital de la Pitié-Salpêtrière din Paris – de către Mazarin, în anul 1656. Fapta este laudabilă, întrucât constă în a-i aduna de pe străzi pe cei amărâți, vagabonzi, nebuni, dar este, în egală măsură, discutabilă atunci când scopul său evident devine izolarea și excluderea din societate a acestor diverse nenorociri omenești considerate ca neconforme cu perfecțiunea creației divine. Și, doar din această cauză, de neiertat.

Adunând în sânul său o elită socială compusă din elemente ale marii burghezii de robă înnobilați sau pe cale de înnobilare, din doamne pioase influente, din clerici, episcopi mai ales, dar și – miruire creștină dintre cele mai măgulitoare pentru posteritate – din Vincențiu de Paul², Compania este destul de puțin prezentă la Curte, contrar a ceea ce se va pretinde mai târziu.

---

¹ *Ibid.* (n. a.)

² Preot francez (1581-1660), renumit pentru compasiunea, smerenia și generozitatea sa. El a întemeiat Congregația Fiicelor Carității în colaborare cu Luiza de Marillac și, de asemenea, Congregația Lazariștilor care avea ca scop formarea unui cler sfânt și ajutorarea celor săraci. Și-a dedicat viața operelor de binefacere, ocupându-se de oamenii sărmani și bolnavi, de orfani, infirmi, prizonieri, ocași etc. A fost canonizat în anul 1737. (n. trad.)

S-a spus că Ana de Austria a fost una dintre principalele sale membre, dar acest lucru este puțin plauzibil¹. Cu toate că era foarte evlavioasă, regina, soție, apoi văduvă a lui Ludovic al XIII-lea, nu era deloc bigotă și îi plăcea să participe la baluri și la alte serbări ale Curții.

De-a lungul timpului, Compania va deveni suspectă în ochii guvernanților, atât prin excesele ei represive, cât și prin legăturile dubioase, reale sau presupuse, cu partidul catolicei Spanii, pe atunci rivala Franței. De aceea, în anul 1660, urmând exemplul predecesorului său Richelieu, Mazarin va interzice toate societățile secrete, Compania Sfântului Sacrament fiind, evident, cea dintâi vizată. Ludovic al XIV-lea însuși va pronunța, în anul 1666, dizolvarea ei definitivă.

Să revenim la Roza-Cruce și la surprinzătoarele ei afișe văzute în Paris în anii 1620. Aflăm justificarea aceluși aspect bizar de pe pancarte într-o notă scrisă în anul 1891 de către conducătorii uneia dintre reaparițiile ordinului, la sfârșitul secolului XIX, la Paris. În această notă, semnată printre alții de celebrii ocultști Stanislas de Guaita și Papus, aflăm că această aparentă absurditate este voluntară și pe deplin asumată. Este vorba, încă o dată, ca în toate societățile secrete, de păstrarea misterului. Pentru aceasta, se recomandă „exagerarea

---

¹ În același mod, în secolul XIX, s-a spus, despre Companie, printr-o pretinsă „cabală a credincioșilor”, că ea ar fi principala responsabilă de interdicția piesei *Tartuffe* de Molière. Și această idee este neverosimilă, așa cum arată în special lucrările lui REY (François) și LACOUTURE (Jean), *Molière et le roi* („Molière și regele”), Seuil, 2007. Autorii citează o hotărâre a Companiei luată în timpul creării lui *Tartuffe*: „S-a luat hotărârea de a nu scrie nimic împotriva comediei *Tartuffe*, spunându-se că e mai bine să fie uitată decât atacată, de teama de a nu-l obliga pe autor să-i sară în apărare.” (n. a.)

formulelor până la paradox, falsificarea operelor până la miracol, [...] ascunderea sensurilor în ochii nătângilor, [...] o tur-nură a alegoriilor atât de neverosimilă încât doar imbecilii să fie atenți la sensul aparent, iar toți ceilalți să ghicească de la bun început valoarea esențială a unui sens ascuns.” Pe scurt, este vorba despre magia care poartă masca neverosimilului.

Roza-Cruce ar deține aceste tehnici de amăgire de la maeștrii cabaliști. Astfel, „ceilalți”, cei care nu sunt nici proști, nici imbecili, vor fi înțeleși, la citirea acestor cuvinte, că – „gându-rile laolaltă cu voința reală a cititorului vor fi în măsură să ne prezinte nouă pe el și lui pe noi.” – ele fac o aluzie la admiterea la cel mai înalt grad al inițierii, în care postulantul este obligat „să se prezinte în corp astral”, adică acela al celor șapte corpuri din care este alcătuit omul și care, înzestrat cu abilități supra-senzoriale, nu poate fi perceput decât prin clarviziune.

Se înțelege că, pentru un raționalist convins, păcăleala sau impostura nu se află departe. Și tot același raționalist intransigent, „imbecil” chiar, va fi întărit în convingerile sale dacă reușește să descopere cine este uimitorul personaj care a adus pe lume doctrina Roza-Cruce, faimosul Christian Rosenkreutz (sau Rosenkreuz).

În anul 1616, Johann Valentin Andreae publică o lucrare intitulată „Noaptea chimică”, de Christian Rosenkreutz. Denumirea ordinului pe care el îl va crea este deja inclusă în numele eroului. Prima minune, într-o oarecare măsură. Sau prima aluzie. Rosenkreutz, a cărui carte povestește viața miraculoasă în șapte zile, s-ar fi născut în anul 1378, într-o familie săracă, de mică noblețe. Binecuvântat cu o longevitate supranaturală, el va muri abia în 1484, la vârsta de 106 ani. Este crescut într-o mănăstire, unde învață latina, greaca, ebraica și noțiuni elementare de magie.